

Vann kan ikke eies

Forslag til ny vannressurslov må endres på flere punkter før loven kan vedtas:

1. Det er i strid med etablert praksis og odelstingsproposisjonens egen argumentasjon at grunnvannet skal eies av grunneieren. Man kan eie vassdrag og ha rettigheter til vann, men ikke eie vannet som sådan.
2. Vi bør ha hjemmel direkte i vannressursloven til klausulering av private og allmennhetens rettigheter for å beskytte drikkevannskilder, selv om ekspropriasjonsbestemmelsene ivaretas av oreigningsloven. Annet lovverk gir ikke tilfredsstillende lovdekning, og medfører dessuten betydelig komplisering av vannkildebeskyttelsen.

Flere år etter at NOU'en ble fremlagt, foreliggger nå odelstingsproposisjonen (Nr.39 1998-99) med forslaget til en ny "Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven)". På en rekke punkter blir tidligere bestemmelser modernisert, og allerede etablert vassdragspraksis formalisert. Grunnvannsentusiastene har omsider fått sitt eget lovkapittel.

1. Grunnvannet kan ikke eies

I nåværende vassdragslov slås det fast i § 1 at "Elver og bekker, innsjøer og andre vass-samlinger tilhører eieren av den grunn de dekker, hvis ikke annet følger av særlige rettsforhold". Vassdraget og eierforholdet er knyttet til et geografisk område, dvs kombinasjonen av vannet og arealet omkring ("bunn og bredder").

I lovutkastets § 44 heter det om grunnvann at "Grunnvannet tilhører eieren av den grunn som grunnvannet befinner seg i eller under, osv". Det er meget betenkelig at man her introduserer et eiendomsforhold til vannet som sådan. Flere steder i Ot.prp 39 vises det til argumenter som taler mot at man introduserer eiendomsforhold til selve vannet. Det er derfor merkelig at man ikke har fulgt opp denne argumentasjonen med å knytte eiendomsforholdet til grunnvassdraget og ikke til vannet som sådan.

2. Klausuleringshjemmelen for drikkevannsbeskyttelse bør bli bedre

Både loven og forarbeidene som omtales i Odelstingsproposisjon nr. 39 (98-99) gir klare signaler om at vannforsyning er et viktig hensyn der andre interesser svært ofte må vike. I så måte kommer vannforsyningen i mange sammenhenger ut som en "vinner" i lovarbeidet. Desto mer skuffende er det da at loven ikke lenger skal hjemle klausulering av nedbørfelt og vannkilder for å beskytte drikkevannet.

I dagens vassdragslovs § 18.1 heter det: "For å sikre vatn til slik bruk som nevnt i § 17 mot å bli forurenset, kan Kongen gjøre vedtak om ekspropriasjon, og om at eiere og rettighetshavere i fast eiendom mot erstatning etter skjønn skal finne seg i bestemmelser om rådigheten over eiendommen."

Denne bestemmelsen er fjernet i den nye loven. Det vises til at klausuleringshensynene kan ivaretas etter oreigningslovens § 2, etter plan- og bygingslovens bestemmelse om kommunale eller statlige reguleringsplaner eller etter drikkevannsforskriften. Det er greitt og logisk at all ekspropriasjon utelukkende skjer med hjemmel i oreigningsloven. I en rekke tilfeller skjer imidlertid slike rådighetsinnskrenkninger gjennom frivillige avtaler der grunneierne mot erstatning går med på begrensninger i bygging, ferdsel, landbruks- og skogsvirksomhet osv. Likeledes er det behov for innskrenkninger i allmennhetens aktiviteter mht ferdsel, bading osv, hvilket er helt uavhengig av ekspropriasjon. Drikkevannsforskriften dekker ikke slik klausulering. Det er behov for en lovhjemmel som klart sikrer vannverkets rett til å innføre rådighetsinnskrenkninger uavhengig av om dette gjelder privatrettslige forhold eller allmennheten, og da uavhengig av om rettighetene erverves ved frivillig avtale eller ekspropriasjon.

Det vises for øvrig til artikler i dette nummer av VANN.

Norsk Vannforening